FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav anglického jazyka a didaktiky
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
tel. 221619277

Marek Leško, Lexical Bundles in Academic Lectures,
Bakalářská práce, Ústav anglického jazyka a didaktiky, FF UK, srpen 2009
Oponentský posudek

Předložená bakalářská práce se zabývá v současnosti velmi aktuální tematikou v korpusové lingvistice – lexical bundles, které autor odvážně překládá jako „opakující se slovní spojení" (odvážně proto, že v češtině ani ve slovenštině neexistuje, pokud vím, zavedený termín a slyšel jsem dokonce i návrhy jako „lexikální bandly"). Znamená to, že práce se opírá o moderní metodologii z hlediska užívaných dat i nástrojů a že musí podrobně představit zkoumaný jev, lexical bundles (LB). Vychází přitom z prací tří autorů (autorských týmů), Biber (& Barbieri), Hyland a Nesi-Basturkmen. Stručným a přehledným způsobem podává jejich (frekvenční) definici a základní charakteristiky, sémantické, strukturní (vedoucí k jejich stylistickému dělení na konverzační vs akademické LB) a funkční, tj. sémanticko-diskurzní (stance, discourse-organizing a referential LB) a textové (různé typy LB z hlediska kohezního). Všechny typy jsou korelovány s určitými žánry/registry, protože dosavadní výzkum naznačuje úzkou spojitost mezi typem LB a textu.

Vlastní studie pracuje se dvěma soubory (každý o rozsahu přes 100 000 slov) britských a amerických akademických přednášek vybraných ze dvou korpusů, British Academic Spoken English a Michigan Corpus of Academic Spoken English, které srovnává pomocí WordSmith Tools z hlediska výskytu čtyřslovných LB. Metodologicky se opírá o studie zmiňovaných autorů (způsob identifikace LB) a dospívá i k podobným závěrům na základě rozboru 50 nejfrekventovanějších LB v britském a americkém souboru. Přináší ale i řadu původních zajímavých zjištění, např. konstatuje, že pouze 11 LB se shodně objevuje v obou souborech, přestože distribuce strukturních (VP-based a NP based) a funkčních typů je v obou v zásadě stejná.

Z hlediska struktury je práce vyvážená a domnívám, že celkově dobře zpracovaná. Autor postupuje přímočaře a věcně, s problematikou „lexical bundles" se seznámil velmi dobře a má já jasnou představu, co chce zkoumat a proč. Dokáže si poradit s metodologickými překážkami práce (vymezení souborů, způsob vyhledávání LB a určení jejich frekvenční hranice), nebojí se postupovat samostatně a vyvozovat vlastní závěry.

Práce je i velmi dobře napsána z jazykového hlediska, autor dokáže velmi dobře formulovat a shledal jsem velmi málo chyb v angličtině, např: str. 13 - one one end of the spectrum > at one end; 26 – that are applied on teaching > applied to; 28 – the data are presented (dnes spíše „is", ostatně is je použito i jinde v textu); 29 – interactive contents > parts; 33 – conclude these > conclude that these; 44 – beside the preference > besides;.

Věci, které bych práci vytknul: ve výzkumné části v tabulkách (např. 7.5.1) chybí absolutní čísla, objevují se pouze procenta. Vzhledem k celkovému počtu LB v souboru je dobré vědět, že 22 % je 11 položek, což je ze statistického hlediska (významu) relevantní. U tabulek je také třeba uvádět součtový řádek (a neškodilo uvést seznam tabulek a grafů vpředu za obsahem). Nedostatek číselných údajů je citelný zejména tabulky 7.6.1, která shrnuje zjištění o diskurzních funkcích. Navíc v oddílech 7.6.1-7.6.3, které konkrétně popisují jednotlivé diskurzní typy není jediný kvantitativní údaj, který by osvětloval jejich distribuci. Totéž platí o oddílu 7.7 shrnujícím zjištění o kohezívní roli – žádná přehledová tabulka, žádný číselný údaj. Naopak tabulka 7.2.1 podávající přehled o 50 nejfrekventovanějších LB v obou souborech, tzn. zkoumaný vzorek, přísluší do přílohy na konec práce, protože zbytečně zatěžuje prezentaci a rozbor výsledků. (Formální poznámka: autor označuje tabulky a grafy bez rozlišení jako Figures.) V oddíle 7.5 Structural categorization (str. 34-5) došlo k logickému skoku, oddíl neříká vůbec nic o distribuce strukturních typů v souboru, ale rovnou přeskakuje (Figure 7.5.1) na stylistické hodnocení (distribuce konverzačních a

akademických LB) na základě Biberova seznamu. Konečně největším prohřeškem je formální zpracování bibliografie, References, které je zcela nestandardní. Autor mohl použít např. Longman Grammar jako vzor.

Některé dílčí připomínky a podněty k diskusi:

název – český (s překlepem), souhrn slovenský

str. 7 – several lexical bundles are idiomatic – idiomy na rozdíl od LB nejsou definovány frekvenčně, ale na základě svých inherentních charakteristik – pokud má útvar tyto charakeristiky není to bundle, ale idiom

8 – *as a result of* není fragment, ale hodnotící se často jako víceslovná předložka, tedy MWU (multiword unit), takže do obrazu bundles zcela nezapadá (viz dále)

15 – type 10: první příklad *at the end of the* obsahuje 5 slov

16 – type 11: příklady nejsou „structurally incomplete", tzn. nejde o fragmenty; totéž platí o některých příkladech u type 11 (*all of a sudden*) nebo na str. 18 u type 3 (*on the absence of, on the basis of*), na str. 20 u type 10, str. 43 (*one the one hand*); jakmile nejde o fragment, otevírá se otázka, zda útvar nepředstavuje lexikální jednotku (MWU)

– type 13: představuje vlastně koordinované struktury a je otázka, zda rys subordinace / koordinace nelze použít jako typologické kritérium

28 – argumentovat při výběru transkriptů tím, že „these fields are generally more intelligible", je pochybné

29 – frekvenční hranice u souboru se 100 000 slovy při extrapolaci Biberovy metody mi vychází na 0,5 - 4 výskytů, zvolená hranice 5 výskytů je tedy ještě konzervativnější

– otázka: podmínka výskytu ve dvou přednáškách zahrnuje přednášky téhož nebo různých autorů?

30, 32, 36, 40, 41 – zajímavá otázka: představují sekvence typu *the the the the, in the in the, in a in a, the er you know* skutečně bundles? Jsou-li LB jazykové prefabrikáty a lexical co-selections (uložené v mentálním lexikonu), potom si lze těžko představit, že k nim patří sekvence typu *in a in a*. Spíše bych je viděl jako on-line produkty dané situace (hesitation phenomena apod., někdy možná i se strategickou funkcí – str. 36 discourse organizers), které se často opakují. Jiná je otázka, zda také „hesitation phenomena" nemají v daném jazyce do určité míry „standardizovanou" podobu, ale ani v tom případě bych je nesměšoval s LB

33 – 7.3. Idiosyncratic bundles: označení idiosyncratic není zcela přesné (nemusí jít vůbec o idiosynkrazii) – proč neříci jednoduše Excluded bundles?

44 – the preference for different phrases je „major difference"

48 – hezký postřeh, že discourse organization a kohezivní funkce jsou si blízké

Shrnutí: Práci lze celkově označit za velmi vydařenou, zejména po stránce koncepčně, obsahové a jazykové. Nepochybně beze zbytku splnila zadání a cíle, které si kladla. Z těchto důvodů ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou výbornou.

V Praze dne 6.9. 2009

prof. PhDr. Aleš Klégr